

PAKIET MATERIAŁÓW DYDAKTYCZNYCH

do kształcenia na odległość dla nauczycieli
etyki w szkole podstawowej

Projekt „Wsparcie placówek doskonalenia nauczycieli i bibliotek pedagogicznych w realizacji zadań związanych z przygotowaniem i wsparciem nauczycieli w prowadzeniu kształcenia na odległość”

Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Materiał opracowany w ramach grantu przez Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli w Poznaniu,
Alina Płaziak-Janiszewska

SCENARIUSZ 1.{z 3}

SCENARIUSZ ZAJĘĆ DLA:

uczniów i uczennic szkoły podstawowej, kl. VI

PROWADZONYCH PRZEZ:

nauczyciela/nauczycielkę etyki

TEMAT: Idziemy z Nabu do wody w Południowym Sudanie – problemy moralne wynikające z braku dostępu do wody.

CELE KSZTAŁCENIA – WYMAGANIA OGÓLNE:

- „rozwijanie kultury logicznej i umiejętności kreatywnego myślenia;
- formułowanie sądów wartościujących oraz ich uzasadnianie;
- charakteryzowanie i kształtowanie postaw moralnych – w szczególności postawy szacunku wobec drugiego człowieka”.

TREŚCI NAUCZANIA – WYMAGANIA SZCZEGÓŁOWE:

- „zna, rozumie i stosuje pojęcia niezbędne do opisu przeżyć i działań moralnych;
posługuje się nazwami emocji i uczuć do opisywania przeżyć własnych oraz przeżyć innych osób w kontekście różnych doświadczeń moralnych;
wykorzystuje te pojęcia do charakteryzowania przeżyć, działań i postaw bohaterów powieści, opowiadań;
- podaje przykłady właściwego korzystania z dobrodziejstw przyrody;
- wyjaśnia ideę odpowiedzialności za przyszłe pokolenia”

Dz.U. z 2017 r. poz. 356, ze zm.

METODY PRACY:

- dyskusja
- praca z tekstem literackim
- praca plastyczna
- ćwiczenia na ZPE

ŚRODKI DYDAKTYCZNE:

- komputer z głośnikiem z dostępem do Internetu
- MS Teams
- papier A4

- pisaki, kredki, nożyczki
- telefon z dostępem do Internetu

PRZEWIDYWANY CZAS:

2 godziny lekcyjne

PROPONOWANY PRZEBIEG ZAJĘĆ

Faza wprowadzająca

1. Czynności organizacyjne. Powitanie. Nauczyciel/nauczycielka loguje się na platformie i wita się z uczniami i uczennicami. Zachęca, aby wszyscy obecni włączyli kamerki. Sprawdza obecność: udostępnia tablicę i mówi, aby każde dziecko zapisało swoje imię, a obok słowo zaczynające się na pierwszą literę imienia, kojarzące się mu pozytywnie. Mogą pojawić się także elementy graficzne.
2. Rozgrzewka. Osoba prowadząca rozpoczyna zajęcia pytaniem:

Co by było, gdyby cała Ziemia okazała się pustynią? Uczniowie i uczennice przedstawiają swoje koncepcje, zastanawiając się także nad zagadnieniami: Czy życie w takich warunkach jest możliwe? Jeśli tak, to jak przebiegałoby przystosowanie ludzi/zwierząt/roślin?

Faza zasadnicza:

1. Nauczyciel/nauczycielka prosi, aby każdy indywidualnie poszedł do najbliższego kranu i policzył kroki i czas, który mu to zajęło. Następnie na kartce odrysował swoją stopę i powielił rysunek tyle razy, ile zrobił kroków. (Materiał zostanie wykorzystany na innym etapie zajęć.)
2. Praca z tekstem. Uczniowie/uczennice czytają tekst, a później nazywają emocje, które budzi w nich sytuacja bohaterki. Szukają na mapie miejsca zamieszkania dziewczynki – Południowy Sudan.
3. Uczniowie i uczennice rysują schematycznie tarczę zegara, na której zaznaczają różnymi kolorami, ile czasu zajmują bohaterce aktywności dnia codziennego. Porównują swoje codzienne zajęcia i czas, który na nie poświęcają z rozkładem dnia bohaterki. W środku tarczy wpisują wniosek wynikający z wykonanej pracy. Efekty pracy można udostępnić np. na padlecie.
4. Wizualizacja. Prowadząca/prowadzący zachęca, aby każdy na chwilę zamknął oczy i wyobraził sobie Nabu. Nauczyciel/nauczycielka może posiłkować się

przykładowymi pytaniami: Gdzie siedzi? Jak wygląda? W co jest ubrana? Czy ma buty? Co je? Jak się porusza? Gdzie stoi plastikowy pojemnik na wodę? Jakie są jej ulubione rzeczy? Czy ma rodzeństwo? Jak wygląda jej dom? Gdzie śpi?

O czym może marzyć?

Nauczyciel/nauczycielka zaprasza uczestników i uczestniczki zajęć do wspólnej wyprawy po wodę z bohaterką tekstu. Zachęca, aby w wycięte szablony stóp wpisać, o czym myśli, co czuje Nabu, idąc po wodę. Uczniowie i uczennice rozkładają kartki na podłodze/stole i wykonują zdjęcie swojej pracy i upubliczniają je na padlecie. Później tworzą pytania, które rodzą się w związku z warunkami życia Nabu.

5. Uczniowie i uczennice wymieniają potencjalne skutki, które wynikają z braku dostępu do wody.
6. Uczestnicy i uczestniczki definiują pojęcie „solidarność”, wykonując ćwiczenie na Zintegrowanej Platformie Edukacyjnej (ZPE), zaznaczają słowa i wyrażenia kluczowe (ćwiczenie 9.).
7. Nauczyciel/nauczycielka zadaje pytanie, w jaki sposób codzienne czynności ludzi, mieszkających także w Polsce, mają wpływ na to, co dzieje się w Afryce. Następnie zachęca do wymyślenia i rozpropagowania prostego, praktycznego działania, które będzie miało potencjalny pozytywny skutek w kontekście problemów globalnych omawianych podczas lekcji.
8. Uczniowie i uczennice, wykorzystując narzędzie edukacyjne Fakebook, zakładają konto Nabu, koncentrując się na jej sytuacji życiowej.

EWALUACJA ZAJĘĆ

1. Uczestnicy i uczestniczki wykonują ćwiczenie na platformie ZPE, zaznaczając zdania wiążące się z zagadnieniami poruszonymi podczas zajęć (ćwiczenie 13.).
2. Uczniowie i uczennice określają w skali od 1 do 10, na ile zagadnienia poruszane podczas zajęć są dla nich ważne.

UWAGI METODYCZNE

Zajęcia etyki często realizowane są w grupach mieszanych, międzyoddziałowych, a więc z dziećmi w różnym wieku – może to stwarzać problem związany z bezpośrednim wykorzystaniem przygotowanych materiałów, które – siłą rzeczy – nie biorą pod uwagę tych wszystkich czynników.

Prezentowane zajęcia mają charakter interdyscyplinarny. Problem analizowany jest poprzez pryzmat konkretnej fikcyjnej bohaterki. Zamiast Nabu podczas lekcji może pojawić się inna postać, znajdująca się w podobnej sytuacji (np. z fragmentu reportażu, powieści¹). Ważne, aby skupić się na konkretnej osobie, z którą dzieci będą się identyfikować.

Prowadzący/prowadząca odwołuje się do wiedzy, którą uczniowie i uczennice zdobyli w trakcie edukacji wczesnoszkolnej na lekcjach przyrody, a później geografii, biologii. Warto także wziąć pod uwagę to, że głównym zadaniem zajęć jest rozwijanie umiejętności ponadprzedmiotowych, w tym kształtowanie refleksyjności, wrażliwości w stosunku do wszystkich żyjących istot, a także kształtowanie postaw, w tym odpowiedzialności za siebie, innych, za świat.

BIBLIOGRAFIA:

Fakebook, dostęp online *ClassTools.net*: <https://www.classools.net/FB/home-page>.
[dostęp: 16.07.2021.]

Kasprolewicz A., *Dostęp do wody – pilne wyzwanie państw rozwijających się*, dostęp online *Serwis Rzeczypospolitej Polskiej*
<https://www.gov.pl/web/polskapomoc/dostep-do-wody-w-krajach-rozwijajacych-sie>,
[dostęp: 16.07.2021.]

Kampania wodna PAH, dostęp online You Tube
<https://www.youtube.com/watch?v=aVGmA7MJmM>, [dostęp: 16.07.2021.]

Park L.S., (2009), *Daleka droga do wody*, Poznań: Media Rodzina.

---

¹ Park L.S.,(2009), *Daleka droga do wody*, Poznań: Media Rodzina.

ZAŁĄCZNIKI

Ćwiczenie 1.

Zastanów się i powiedz:

Co by było, gdyby cała Ziemia okazała się pustynią?

W wypowiedzi uwzględnij także przemyślenia na poniższe pytania:

Czy życie w takich warunkach jest możliwe?

A jeśli tak, to jak przebiegałoby przystosowanie ludzi/zwierząt/roślin?

((typ aktywności: ćwiczenie otwarte.))

Ćwiczenie 2.

Podejdź do najbliższego kranu: policz kroki i czas, który ci to zajęło. Zanotuj wynik.

Następnie na kartce odrysuj swoją stopę i powiel rysunek tyle razy, ile zrobiłeś/zrobiłaś kroków.

Materiał wykorzystasz w innej części zajęć.

((typ aktywności: ćwiczenie otwarte))

Ćwiczenie 3.

Przeczytaj uważnie krótki tekst *Nabu pod drzewem*. Zwróć uwagę, jak wygląda życie Waszej rówieśniczki, Nabu, żyjącej w Południowym Sudanie.

Nabu pod drzewem

Nabu ma dzisiaj szczęście. Tak myśli.

Siedzi po wielkim kiełbasianym drzewem. Liście i konary osłaniają jej ciało od słońca. Mama gotuje dla niej krzepiący posiłek. Nabu przed chwilą wróciła znad jeziora.

Nie potknęła się o żaden kamień. Cierni nie wbił się w stopy. Poranne powietrze nie raniło gorącem. Przyniosła wodę.

Mama stawia przed Nabu miskę z sorgo. A obok pusty plastikowy pojemnik.

— Jedz, Nabu. Musisz być silna. Potrzebujemy więcej wody.

Miska jest pełna smacznego sorgo. A pojemnik pusty. Bez wody jest lekki jak ptasie piórko, które znalazła cztery kilometry wcześniej, nad jeziorem.

Nabu za chwilę ponownie wyruszy do najbliższego źródła wody. Nigdzie się nie zatrzyma,. Gdy dotrze do celu, najpierw umyje twarz, potem napełni pojemnik, a jeszcze później powoli, siedem kilogramów cięższa, wróci do domu.

Ale teraz Nabu je. I myśli, że kiedy przyniesie wodę, usiądzie pod wielkim drzewem z kolorowym piórkiem we włosach.

Drzewo kielbasiane, pod którym siedzi Nabu, to inaczej kigelia afrykańska, rośnie m.in. w Sudanie Południowym, gdzie w porze suchej, przez prawie siedem miesięcy nie spadnie ani jedna kropla deszczu.

Alina Płaziak-Janiszewska

(zasoby własne)

Ćwiczenie 4.

Zanotuj w zeszycie emocje, które wywołuje w Tobie przedstawiona w tekście sytuacja bohaterki, a obok dopisz krótkie uzasadnienie. Możesz uwzględnić też inne emocje.

- radość
- zdziwienie
- smutek
- zniechęcenie
- szczęście
- lęk
- złość
- niepokój
- spokój
- zmęczenie
- poczucie wstydu
- zazdrość
- zaskoczenie

- poczucie winy

(typ aktywności: ćwiczenie otwarte)

Ćwiczenie 5.

Narysuj schematycznie tarczę zegara z godzinami. Zaznacz różnymi kolorami, ile czasu mogą zajmować bohaterce różne aktywności w ciągu dnia. Porównaj je ze swoimi obowiązkami. W środku planszy napisz wniosek wynikający z wykonanej pracy.

(typ aktywności: ćwiczenie otwarte, szkicownik)

Ćwiczenie 6.

Zamknij oczy i wyobraź sobie Nabu, która przez chwilę odpoczywa pod drzewem. Możesz skorzystać z pomocniczych pytań, np.: Gdzie siedzi? Jak wygląda? W co jest ubrana? Czy ma buty? Co je? Jak się porusza? Gdzie stoi plastikowy pojemnik na wodę? Jakie są jej ulubione rzeczy? Czy ma rodzeństwo? Jak wygląda jej dom? Gdzie śpi? O czym może marzyć?

Wyobraź sobie, że Nabu idzie z siostrą po wodę, czeka ją długa droga. Zapisz na przygotowanych rysunkach stóp myśli i uczucia, które mogą jej towarzyszyć. Powstałą pracę rozłóż na podłodze albo na stole, tworząc „drogę”. Wykonaj zdjęcie swojej pracy.

(typ aktywności: ćwiczenie otwarte)

Ćwiczenie 7.

Jakie masz wątpliwości w związku z sytuacją dzieci w Sudanie Południowym? Zapisz je w zeszycie w formie pytań. Podkreśl jedno/dwa, które uważasz za najistotniejsze.

(typ aktywności: ćwiczenie otwarte)

Ćwiczenie 8.

Napisz, jakie skutki powoduje brak dostępu do wody, zarówno dla ludzi, jak i środowiska, w którym żyją.

(typ aktywności: ćwiczenie otwarte)

Ćwiczenie 9.

Przyporządkuj do pojęcia solidarność słowa i wyrażenia, które pomogą napisać jego definicję.

solidarność

współpraca

poczucie wspólnoty

indywidualizm

rywalizacja

współodpowiedzialność

lenistwo

uczestnictwo

wspólnota działania

poczucie związku

{Poprawne odpowiedzi zostały podkreślone.}

(typ aktywności: przenoszenie do tabeli słów bliskoznacznych do pojęcia „solidarność”)

Ćwiczenie 10.

Wymyśl działanie, które wcielisz w życie w najbliższym czasie, mogące mieć pozytywny wpływ na sytuację dzieci np. w Afryce. Pamiętaj, że efekty działań mogą być odroczone w czasie.

Opis działania

Możliwy pozytywny skutek

(typ aktywności: ćwiczenie otwarte)

Ćwiczenie 11.

Jak można rozpropagować Twój pomysł? Przygotuj reklamę swojego działania.

(typ aktywności: ćwiczenie otwarte)

Ćwiczenie 12.

Wykorzystaj narzędzie edukacyjne *Fakebook* (dostęp online:

<https://www.classools.net/FB/home-page>) do tworzenia fikcyjnych kont postaciom literackim, historycznym, itp.

Załącz konto bohaterce, Nabu, koncentrując się na jej sytuacji życiowej.

(typ aktywności: ćwiczenie otwarte)

Ćwiczenie 13.

Wskaż, które z poniższych zdań, wiążą się z zagadnieniami omawianymi podczas zajęć.

Wszyscy ludzie mają równy dostęp do wody.

Brak wody jest problemem współczesnego świata.

Deficyt wody dotyczy wielu państw na świecie, w tym krajów afrykańskich: Sudanu, Somalii, Etiopii, Ugandy, Kenii, RPA.

Polaków nie dotyczą problemy związane z brakiem wody.

Indywidualne zachowania ludzi mają wpływ na sytuację ekologiczną Ziemi, w tym stanu wody, powietrza.

Dzieci, które muszą chodzić po wodę, nie mają czasu na naukę, zabawę, rozwijanie zainteresowań.

{Poprawne odpowiedzi zostały podkreślona.}

(typ aktywności: test wielokrotnego wyboru)

Ćwiczenie 13.

Zaznacz na skali od 1 do 10 wagę poruszanych zagadnień.

SCENARIUSZ 2.{z 3}

SCENARIUSZ ZAJĘĆ DLA:

uczniów i uczennic szkoły podstawowej, kl. V,VI

PROWADZONYCH PRZEZ:

nauczyciela/nauczycielkę etyki

TEMAT: Dlaczego powinniśmy dbać o równy dostęp do nauki dziewczyn i chłopców?

CELE KSZTAŁCENIA – WYMAGANIA OGÓLNE:

- „rozwijanie kultury logicznej i umiejętności kreatywnego myślenia;
- formułowanie sądów wartościujących oraz ich uzasadnianie;
- charakteryzowanie i kształtowanie postaw moralnych – w szczególności postawy szacunku wobec drugiego człowieka”.

TREŚCI NAUCZANIA – WYMAGANIA SZCZEGÓŁOWE:

- „zna, rozumie i stosuje pojęcia niezbędne do opisu przeżyć i działań moralnych; posługuje się pojęciami niezbędnymi do charakterystyki działania w aspekcie jego moralnej oceny: decyzja, czyn, sprawczość, konflikt, problem, podmiot działania (autor, sprawca), adresat działania, intencja działania, motyw działania, treść działania, skutek (konsekwencja), okoliczności działania;
- identyfikuje podstawowe prawa człowieka;
- zna i wyjaśnia formułę zasady niekrzywdzenia;
- identyfikuje i klasyfikuje wybrane problemy moralne ze względu na wyróżniony typ relacji: człowiek wobec innych ludzi”.

Dz.U. z 2017 r. poz. 356, ze zm.

METODY PRACY:

- dyskusja
- praca z tekstem
- analiza SWOT
- praca plastyczna
- burza mózgów
- gra dydaktyczna
- ćwiczenia interaktywne na ZPE

ŚRODKI DYDAKTYCZNE:

- komputer z głośnikiem i z dostępem do Internetu
- MS Teams
- papier A4
- pisaki, kredki
- telefon z dostępem do Internetu
- platforma ZPE
- aplikacja WordArt

PRZEWIDYWANY CZAS:

2 godziny lekcyjne

PROPONOWANY PRZEBIEG ZAJĘĆ

Faza wprowadzająca

1. Czynności organizacyjne. Powitanie. Nauczyciel/nauczycielka loguje się na platformie i wita się z uczniami i uczennicami. Zachęca, aby wszyscy obecni włączyli kamerki. Po sprawdzeniu obecności proponuje, aby każdy znalazł i pokazał przedmiot, który go najlepiej charakteryzuje oraz uzasadnił swój wybór.
2. Rozgrzewka. Runda bez przymusu. Chętne osoby mówią, co ich ostatnio zdziwiło.

Faza zasadnicza

1. Nauczyciel/nauczycielka zaprasza do zabawy dydaktycznej wzorowanej na grze towarzyskiej Czarne historie: przedstawia skróconą wersję pewnej historii, a uczniowie i uczennice muszą odgadnąć, co się wydarzyło, zadając pytania, na które odpowiedzieć można tylko TAK albo NIE.

Nauczyciel/nauczycielka mówi: Gdyby Róża zajęła się rysowaniem, nie przyszłaby pewnego dnia zapłakana do domu.

Uczestnicy i uczestniczki zadają pytania, rozpoczynające się partykułą Czy...

(Pełna wersja historii: Róża mieszka w stolicy Polski. Pewnego razu wróciła ze szkoły zapłakana i nieszczęśliwa. Okazało się, że zabroniono jej zapisać się na zajęcia z robotyki, na które mogą uczęszczać tylko chłopcy. Interwenującemu ojcu zaproponowano, aby córka zapisała się na inne zajęcia.)

2. Uczniowie i uczennice uzupełniają brakujące słowa w tekście umieszczonym na platformie ZPE (ćwiczenie interaktywne).
3. Uczniowie/uczennice, po zapoznaniu się z pełną wersją historii, potwierdzają pozytywną odpowiedź poprzez kliknięcie „łapki” w Teamsach:

Kto z was miał podobne doświadczenia jak Róża?
Kto z was był świadkiem podobnego zdarzenia?
Kto z was słyszał o podobnej sytuacji?

Nauczyciel/nauczycielka udostępnia tablicę, na której każdy może dopisać swoje myśli, uwagi (za pomocą słów i elementów graficznych) na temat opisaney sytuacji. Uczestnicy i uczestniczki czytają komentarze i zapisują w zeszyte wniosek wynikający z efektów pracy. Wspólnie zastanawiają się nad zagadnieniami:

  - Co sądzicie o przedstawionej sytuacji?
  - Jaki motywami kierowali się organizatorzy zajęć?
  - Skąd bierze się przekonanie, że dziewczynki nie interesują się informatyką?
4. Uczniowie i uczennice wykonują interaktywne ćwiczenie na platformie PZE, segregując słowa bliskoznaczne pojęć: stereotyp i dyskryminacja.
5. Uczniowie i uczennice rysują postać ludzką, a w środku schematycznego rysunku wpisują cechy i predyspozycje pomocne na zajęciach z robotyki. Obok rysunku zapisują przykładowe cechy, które nie mają związku z tą aktywnością.
6. Analiza SWOT. Prowadząca/prowadzący dzieli klasę na pokoje i formułuje polecenie uzupełnienia w grupach tabeli SWOT, w taki sposób, aby przedstawić pozytywne i negatywne strony uczestniczenia dziewczynek w zajęciach z robotyki.
7. Prowadzący/prowadząca zachęca do przygotowania dla Róży daru, który pomoże jej aktywnie działać w życiu i rozwijać swoje zainteresowania. Uczestniczki i uczestniczki tworzą chmurę wyrazów wokół wybranych wartości, wykorzystując np. WordArt.
8. Uczestnicy i uczestniczki czytają fragmenty *Konwencji o prawach dziecka*, zaznaczając treści odnoszące się do sytuacji Róży, a następnie:
  - notują w zeszyte wnioski wynikające z tego porównania;

- wykonują interaktywne ćwiczenie na platformie PZE – test.
9. Uczniowie i uczennice redagują ogłoszenie, które mogłoby się pojawić na stronie szkoły, informujące o naborze uczniów i uczennic na zajęcia z robotyki.
  10. Uczestnicy i uczestniczki, pracując w pokojach, przygotowują, a następnie nagrywają na komórce krótkie przesłanie skierowane do dziewczynek, które chcą rozwijać swoje niekonwencjonalne zainteresowania. Powstałe wypowiedzi można połączyć w całość i upublicznić.

EWALUACJA ZAJĘĆ

1. Uczniowie i uczennice odpowiadają na pytanie zawarte w temacie lekcji: Dlaczego powinniśmy dbać o równy dostęp do nauki dziewczyn i chłopców?
2. Chętne osoby podsumowują zajęcia, mówiąc, co było dla nich najważniejsze w trakcie lekcji.

UWAGI METODYCZNE

Przedstawiona propozycja scenariusza została zorganizowana wokół jednej z podstawowych wartości, jaką jest godność ludzka. W tym przypadku jako punkt wyjścia do budzenia refleksji moralnej posłużył rzeczywisty przykład dziewczynki, Róży, pozbawionej dostępu w szkole do zajęć z robotyki ze względu na jej płeć. Warto podkreślić, że taka sytuacja zdarzyła się naprawdę, można przywołać inne przykłady (np. Orliki dostępne tylko dla chłopców). Zdarzenie to zostało opisane na portalu *ofeminin*². W tej historii jest też pozytywny wątek, którego nie można pominąć w rozmowie z uczniami i uczennicami, mianowicie – reakcja ojca. Stworzył on dla swojej córki komiks dotyczący nowoczesnych technologii³. Projekt jest kontynuowany i pojawiają się kolejne publikacje.

Jak wiele lekcji etyki, tak i ta ma swój wymiar teoretyczny – kształcenie m.in. myślenia językowego, relacyjnego, ale i praktyczny – budowanie aktywnych postaw, oraz przekonania o możliwość zmiany rzeczywistości, która będzie przyjazna zarówno dla dziewczynek, jak i chłopców, a w przyszłości dla kobiet i mężczyzn.

---

² *Córka zapłakana, bo odmówiono jej zajęć robotyki. Tata podjął wyzwanie*, dostępny online na portalu ofeminin <https://www.ofeminin.pl/lifestyle/kultura/komiks-roza-a-co-chcesz-wiedziec-dziewczyny-tez-programuja/xy81y07#slajd-5>, [dostęp: 21.07.2021.

³ Kurasiński A., Kucharska N., Kulesza R., Langa S., Leśniakiewicz D., Pełka P., *Giganci Programowania* (2019), *Róża, a co chcesz wiedzieć? Komiks edukacyjny o technologiach dla dzieci*, Gliwice: Helion.

BIBLIOGRAFIA

Córka zapłakana, bo odmówiono jej zajęć robotyki. Tata podjął wyzwanie, dostępny online na portalu *ofeminin* <https://www.ofeminin.pl/lifestyle/kultura/komiks-roza-a-co-chcesz-wiedziec-dziewczyny-tez-programuja/xy81y07#slajd-5>, [dostęp: 21.07.2021]

Czerniejewska I., (2020), *Książę na ziarnku grochu* [w:] *Krok dalej... Inspiracje metodyczne nie tylko nie tylko dla nauczycieli etyki*, red. Płaziak-Janiszewska Alina, Matyjasek, Gruchalska-Matuszak Karolina, Aleksandra Lewandowska, Agata Maćkowiak, (s.126-132), Poznań: ODN w Poznaniu.

Drossel-Jórdeczka Z., (2017), *O czym marzy królowna? Refleksja uczniów na temat bajki Janusza Wilczyńskiego O królowie, która chciała jeździć koparką*, [w:] *Kierunek dialog. Inspiracje metodyczne nie tylko dla nauczycieli etyki*, pod red. Płaziak-Janiszewska Alina, Matyjasek Agata, Maćkowiak Agata, Gruchalska-Matuszak Karolina, (s.146-148) Poznań: ODN w Poznaniu.

Konwencja o prawach dziecka, Kancelaria Sejmu, oprac. na podstawie: Dz.U. z 1991 r. Nr 120, poz. 526. dostępny online <http://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU19911200526/T/D19910526L.pdf>, [dostęp: 21.07.2021.]

Kurasiński A., Kucharska N., Kulesza R., Langa S., Leśniakiewicz D., Pełka P., *Giganci Programowania* (2019), *Róża, a co chcesz wiedzieć? Komiks edukacyjny o technologiach dla dzieci*, Gliwice: Helion.

W świecie kobiet, Zintegrowana Platforma Edukacyjna, dostępna online <https://zpe.gov.pl/a/w-swiecie-kobiet/D2MHbIRoR> [dostęp: 21.07.2021]

ZAŁĄCZNIKI

Ćwiczenie 1.

Przeczytaj skróconą wersję pewnego wydarzenia. Zadając pytania, na które otrzymasz odpowiedź tylko TAK albo NIE, spróbuj odgadnąć, co się wydarzyło.

Gdyby Róża zajęła się rysowaniem, nie przyszłaby pewnego dnia zapłakana do domu.

(typ aktywności: ćwiczenie otwarte)

Ćwiczenie 2.

Uzupełnij tekst brakującymi słowami.

..... mieszka w ..... Pewnego razu wróciła ..... zapłakana. Okazało się, że ..... jej zapisać się ....., na które mogą uczęszczać tylko ..... Interweniującemu ojcu zaproponowano, aby ..... zapisała się na inne zajęcia.

{Kolejność wstawiania słów: Róża, Warszawie, ze szkoły, zabroniono, na zajęcia z robotyki, chłopcy, córka.}

(typ aktywności: uzupełnianie słów w tekście – PZE)

Ćwiczenie 3.

Podyskutujcie nad poniższymi zagadnieniami:

- Co sądzicie o przedstawionej sytuacji?
- Jakimi motywami kierowali się organizatorzy zajęć?
- Skąd bierze się przekonanie, że dziewczynki nie interesują się informatyką?

(typ aktywności: dyskusja online)

Ćwiczenie 4.

Jakie cechy i predyspozycje powinna mieć osoba uczęszczająca na zajęcia z robotyki?

Narysuj zarys postaci, wewnątrz schematu wpisz cechy i predyspozycje, które powinna posiadać osoba uczęszczająca na zajęcia z robotyki, a poza rysunkiem te, które nie mają związku z daną aktywnością.

(typ aktywności: szkicownik)

Ćwiczenie 5.

Przyporządkuj słowa bliskoznaczne do dwóch pojęć: stereotyp i dyskryminacja.

stereotyp

dyskryminacja

{Wyrazy podkreślone – synonimy stereotypu, niepodkreślone – dyskryminacji:
schemat myślowy, lepsi i gorsi, przesąd, uproszczenie, nierówność szans, nierówny start, segregacja, wzorzec postępowania, automatyzm}

(łączenie słów bliskoznacznych)

Ćwiczenie 6.

Dokonaj analizy sytuacji: Dziewczynki chętnie i licznie uczestniczą w zajęciach z robotyki w szkole.

Wykorzystaj analizę SWOT, uzupełniając podaną tabelkę. Ćwiczenie zapisz w zeszycie albo na platformie.

Mocne strony (Jak jest teraz?)	Słabe strony (Jak jest teraz?)
Szanse (Jak może być w przyszłości?)	Zagrożenia (Jak może być w przyszłości?)

Przykład rozpisanej w tabeli analizy SWOT – zasoby własne.

(typ aktywności: analiza SWOT)

Ćwiczenie 7.

Podaruj Różę wartości, które pozwolą jej budować wiarę w swoje możliwości i rozwijać się. W tym celu wykorzystaj np. aplikację WordArt:

- Zaloguj się na stronie: <https://wordart.com/>
- Kliknij przycisk *Create now*.
- W tabeli *Words* w kolumnie *Filter* wpisz wybrane przez siebie słowa.
- W kolumnie *Size* – oznacz wielkość słów.
- Kliknij przycisk *Shape* – wybierz obraz, w którym chcesz umieścić swoje słowa.
- Sprawdź efekty swojej pracy, klikając na przycisk *Visualise*.
- Jeśli nie chcesz już niczego zmieniać, zapisz w swoich plikach efekt pracy: kliknij w pasku *Download* i wybierz przycisk *Standard PNG*.

Przykład wykonanego ćwiczenia – chmura wyrazów z wykorzystaniem WordArt – zasoby własne.

{Przykładowe wartości: aktywność, altruizm, dobro, godność, nadzieja, nauka, odwaga, odpowiedzialność, obowiązkowość, optymizm, pewność siebie, szczęście, śmiałość, uczciwość, wytrwałość, zaradność, zwycięstwo.}

Ćwiczenie 8.

Przeczytaj Artykuł 29. *Konwencji o prawach dziecka* i podkreśl te fragmenty, które można odnieść do doświadczenia Róży. Pisemnie uzasadnij, na czym polega związek treści dokumentu z sytuacją bohaterki.

„Konwencja o prawach dziecka, Artykuł 29.

1. Państwa-Strony są zgodne, że nauka dziecka będzie ukierunkowana na:
  - a) rozwijanie w jak najpełniejszym zakresie osobowości, talentów oraz zdolności umysłowych i fizycznych dziecka;
  - b) rozwijanie w dziecku szacunku dla praw człowieka i podstawowych swobód oraz dla zasad zawartych w Karcie Narodów Zjednoczonych;
  - c) rozwijanie w dziecku szacunku dla jego rodziców, jego tożsamości kulturowej, języka i wartości, dla wartości narodowych kraju, w którym mieszka dziecko, kraju, z którego dziecko pochodzi, jak i dla innych kultur;
  - d) przygotowanie dziecka do odpowiedzialnego życia w wolnym społeczeństwie, w duchu zrozumienia, pokoju, tolerancji, równości płci oraz przyjaźni pomiędzy wszystkimi narodami, grupami etnicznymi, narodowymi i religijnymi oraz osobami rdzennego pochodzenia;
  - e) rozwijanie w dziecku poszanowania środowiska naturalnego.”

Konwencja o prawach dziecka, Kancelaria Sejmu, oprac. na podstawie: Dz.U.

z 1991r. Nr 120, poz. 526. dostępna online

<http://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU19911200526/T/D19910526L.pdf>,

[dostęp: 21.07.2021]

(typ aktywności: oznaczanie tekstu; zadanie otwarte)

Ćwiczenie 9.

Wskaż poprawne odpowiedzi, odnosząc się do przeczytanej *Konwencji o prawach dziecka*.

- Wszystkie dzieci obowiązują te same prawa.
- Dzieci mają prawo do rozwijania swoich pasji i zainteresowań.
- Prawa dziecka to prawa człowieka.
- Polska ratyfikowała Konwencję o Prawach Dziecka w 1991 r.
- Wszystkie odpowiedzi są poprawne.

{Poprawna odpowiedź została podkreślona.}

(typ aktywności: test wyboru)

Ćwiczenie 10.

Zredaguj ogłoszenie, które mogłoby pojawić się na stronie szkoły, zachęcające zainteresowane osoby do udziału w zajęciach z robotyki.

(typ aktywności: ćwiczenie otwarte)

Ćwiczenie 11.

Co powiedziałaabyś/powiedziałbyś swojej koleżance, która chciałaby zostać informatyczką (piłkarką, lotniczką, itp.)?

Nagraj swoją wypowiedź, korzystając z telefonu komórkowego

SCENARIUSZ 3.{z 3}

SCENARIUSZ ZAJĘĆ DLA:

uczniów i uczennic szkoły podstawowej, kl. VI, VII

PROWADZONYCH PRZEZ:

nauczyciela/nauczycielkę etyki

TEMAT: Czy od Arystotelesa można nauczyć się szczęścia?

CELE KSZTAŁCENIA – WYMAGANIA OGÓLNE:

- „rozwijanie kultury logicznej i umiejętności kreatywnego myślenia;
- formułowanie pytań dotyczących sfery aksjologiczno-moralnej;
- wspomaganie ucznia w interioryzowaniu wartości i norm moralnych”.

TREŚCI NAUCZANIA – WYMAGANIA SZCZEGÓŁOWE:

- „zna i objaśnia podstawowe pojęcia związane z oceną moralną szczęścia;
- angażuje się w dyskusję na temat wybranych problemów moralnych;
- precyzyjnie formułuje problem moralny i wyraża go w stosownym pytaniu;
- przedstawia Arystotelesowskie rozumienie szczęścia (eudajmonii)”.

Dz.U. z 2017 r. poz. 356, ze zm.

METODY PRACY:

- dyskusja
- praca z tekstem
- praca plastyczna
- burza mózgów
- gra dydaktyczna
- techniki multimedialne
- ćwiczenia interaktywne na ZPE

ŚRODKI DYDAKTYCZNE:

- komputer z głośnikiem i z dostępem do Internetu
- MS Teams
- papier A4
- pisaki, kredki
- platforma ZPE

PRZEWIDYWANY CZAS:

2 godziny lekcyjne

PROPONOWANY PRZEBIEG ZAJĘĆ

Faza wprowadzająca

1. Czynności organizacyjne. Powitanie. Nauczyciel/nauczycielka loguje się na platformie i wita się z uczniami i uczennicami. Zachęca, aby wszyscy obecni włączyli kamerki. Po sprawdzeniu obecności wyświetla na ekranie zdjęcia, proponując, aby każdy wybrał jedno, które najlepiej oddaje jego obecny nastrój oraz uzasadnił swój wybór.
2. Rozgrzewka. Runda bez przymusu. Chętne osoby mówią, co się ostatnio pozytywnego wydarzyło w ich życiu.
3. Nauczyciel/nauczycielka udostępnia link do anagramu, wykonanego w dowolnej aplikacji chmurowej, prosząc o odgadnięcie, co będzie tematem zajęć:

Przykład wykonanego ćwiczenia w aplikacji chmurowej Wordwall. – anagram pojęć: Arystoteles.
Zasoby własne.

Faza zasadnicza

1. Nauczyciel/nauczycielka zaprasza do dyskusji, najpierw proponując kreatywne pytania typu, np.: Gdyby szczęście miało kolor, to jaki? A następnie stawia problem: Co to znaczy być szczęśliwym człowiekiem? – zachęcając do dzielenia się osobistymi doświadczeniami. Na podsumowanie dyskusji uczniowie i uczennice tworzą chmurę wyrazów ze słów kluczowych.
2. Uczniowie i uczennice czytają fragment powieści Josteina Gaardnera *Świat Zofii*, zaznaczając różnymi kolorami słowa/fragmenty wymagające wyjaśnienia

oraz ważne myśli. Następnie wszyscy wspólnie wyjaśniają wątpliwości i dzielą się swoimi przemyśleniami na temat tekstu.

3. Uczniowie/uczennice po zapoznaniu się z tekstem wykonują na platformie ZPE ćwiczenia interaktywne, które m.in. sprawdzają poziom zrozumienia czytanego fragmentu, a później piszą e-mail do wybranej osoby (koleżanki, babci, wujka, itp.) na temat koncepcji szczęścia według Arystotelesa.
4. Prowadzący/prowadząca dzieli klasę (w zależności od liczby osób uczęszczających na zajęcia) na dwa/trzy pokoje. Zadaniem uczniów i uczennic w powstałych zespołach jest przygotowanie pytań związanych z omawianym tematem i umieszczenie ich w „kole fortuny” (w dostępnej aplikacji chmurowej, np. Wordwall). Po wykonaniu zadania grupy losują dla siebie wzajemnie pytania i odpowiadają na nie.

EWALUACJA ZAJĘĆ

1. Prowadzący/prowadzący zadaje pytanie zawarte w temacie: Czy od Arystotelesa można nauczyć się szczęścia?

Uczniowie i uczennice:

- najpierw potwierdzają pozytywną odpowiedź poprzez kliknięcie „łapki” w Teamsach,
  - następnie, podzieleni na dwie grupy (jeśli takie powstaną), przedstawiają sobie nawzajem argumenty.
2. Chętne osoby podsumowują zajęcia, mówiąc, co najbardziej zapamiętały z zajęć.

UWAGI METODYCZNE

Przedstawiony scenariusz zawiera propozycję zajęć na temat uniwersalnej wartości, czyli szczęścia w ujęciu Arystotelesa. Zagadnienie to pojawia się w Podstawie programowej, rozdział VIII „Elementy historii etyki (do wyboru)”. Tak jak zostało to zaznaczone w nawiasie, treści opisane w tej części należy uznawać jako opcjonalne, omawiając z uczniami i uczennicami od klasy szóstej przynajmniej trzy problemy z historii filozofii. Na pewno podjęty temat szczęścia daje możliwość odnoszenia się do indywidualnych doświadczeń uczniów i uczennic, zwłaszcza jeśli grupa uczęszczająca na zajęcia etyki jest dobrze zintegrowana i ma poczucie bezpieczeństwa. Ten wątek nie został mocno wyeksponowany w scenariuszu,

ale nauczyciel/nauczycielka ma w tym względzie dużą autonomię, pamiętając, aby na etapie szkoły podstawowej nie stawiać na pierwszym miejscu wiedzy, ale raczej rozwijać samoświadomość, refleksję nad moralnością poprzez pryzmat przeżywania (doświadczenia).

Jako tekst literacki poświęcony koncepcji Arystotelesa zaproponowano fragment *Świata Zofii* Josteina Gaardnera⁴. Na pewno powieść ta będzie bliższa młodym odbiorcom niż zalecane w Podstawie programowej klasyczne teksty filozoficzne, zwłaszcza jeśli zajęcia odbywają się w grupach mieszanych, z dziećmi w zróżnicowanym wieku. Oczywiście, jeśli grupa jest zaawansowana, warto też sięgnąć po odpowiednie fragmenty *Etyki nikomachejskiej*⁵.

BIBLIOGRAFIA

Arystoteles,(1956), *Etyka nikomachejska*, tłum. D. Gromska, Warszawa: PWN.

Gaardner J.,(1991), *Świat Zofii. Cudowna podróż w głąb siebie*, (s. 132-133), Warszawa: Jacek Santorski&CO Agencja Wydawnicza.

Płaziak-Janiszewska A., (2017), *Od czego zależy to, jak żyjemy?*, [w:] *Kierunek dialog. Inspiracje metodyczne nie tylko dla nauczycieli etyki*, pod red. Płaziak-Janiszewska Alina, Matyjasek Agata, Maćkowiak Agata, Gruchalska-Matuszak Karolina, (s.58-62), Poznań: ODN w Poznaniu.

---

⁴ Gaardner J.,(1991), *Świat Zofii. Cudowna podróż w głąb siebie*, (s. 132-133) Warszawa: Jacek Santorski&CO Agencja Wydawnicza.

⁵ Arystoteles,(1956), *Etyka nikomachejska*, tłum. D. Gromska, Warszawa: PWN.

ZAŁĄCZNIKI

Ćwiczenie 1.

Które z poniższych zdjęć pasuje dzisiaj do Twojego nastroju? Uzasadnij swój wybór.

Zdjęcie dostępne online na Pixabay, domena publiczna, <https://pixabay.com/pl/photos/kobieta-p%4%99cherzyk%c3%b3w-zach%c3%b3d-s%c5%82o%c5%84ca-1038648/>, [dostęp: 21.07.2021]

Zdjęcie dostępne online na Pixabay, domena publiczna, <https://pixabay.com/pl/photos/chmury-hong-kong-budynk%c3%b3w-zamglenie-2517653/>, [dostęp: 21.07.2021]

Zdjęcie dostępne online na Pixabay, domena publiczna, <https://pixabay.com/pl/photos/r%c4%99ce-zesp%c3%b3%c5%82-wielka-razem-ludzie-1917895/>, [dostęp: 21.07.2021]

Ćwiczenie 2.

Odpowiedz na pytania:

Gdyby szczęście miało kolor, to jaki?

Gdyby szczęście miało kształt, to jaki?

Gdyby szczęście miało zapach, to jaki?

Gdyby szczęście było pogodą, to jaka?

(typ aktywności: dyskusja online)

Ćwiczenie 3.

Podyskutujcie na poniższe tematy:

Co to znaczy być szczęśliwym?

Czy można nauczyć się szczęścia? Jeśli tak, to w jaki sposób?

Podsumujcie dyskusję, tworząc chmurę wyrazów ze słów kluczowych.

Wykorzystajcie dostępne aplikacje chmurowe, np. WordArt.

- Zaloguj się na stronie: <https://wordart.com/>
- Kliknij przycisk *Create now*.
- W tabeli *Words* w kolumnie *Filter* wpisz wybrane przez siebie słowa.
- W kolumnie *Size* – oznacz wielkość słów.
- Kliknij przycisk *Shape* – wybierz obraz, w którym chcesz umieścić swoje słowa.
- Sprawdź efekty swojej pracy, klikając na przycisk *Visualise*.
- Jeśli nie chcesz już niczego zmieniać, zapisz w swoich plikach efekt pracy: kliknij w pasku *Download* i wybierz przycisk *Standard PVG*.

Przykład wykonanej chmury wyrazów w WordArt - zasoby własne.

(typ aktywności: dyskusja online oraz tworzenie chmury wyrazów ze słów kluczowych)

Ćwiczenie 4.

Przeczytaj fragment książki *Świat Zofii* Jostaina Gaardnera. W tekście zaznacz różnymi kolorami:

- słowa/fragmenty, które wymagają wyjaśnienia;
- zdania zawierające ważne dla Ciebie myśli.

„Wróćmy teraz do człowieka, Zosiu. Formą człowieka jest według Arystotelesa to, że ma on zarówno „duszę roślinną”, „duszę zwierzęcą”, jak i „duszę myślącą”. Arystoteles zadaje więc pytanie: Jak powinien żyć człowiek? Co jest potrzebne, by życie człowieka było szczęśliwe? Krótko odpowiem: człowiek będzie szczęśliwy jedynie wtedy, gdy wykorzysta wszystkie swoje zdolności i możliwości.

Arystoteles uważał, że istnieją trzy formy szczęścia. Pierwszą formą szczęścia jest życie wśród namiętności i przyjemności. Drugie – życie wolnego i odpowiedzialnego obywatela, a trzecią – życie badacza i filozofa.

Arystoteles podkreśla, że aby człowiek był naprawdę szczęśliwy, spełnione muszą być te trzy warunki jednocześnie. Gdyby żył dzisiaj, być może stwierdziłby, że człowiek, który troszczy się wyłącznie o swoje ciało, żyje niepełnie i ułomnie, tak samo jak ten, który wykorzystuje swoją głowę. Obie te skrajności są wyrazem skrzywionego stylu życia.

Również jeśli chodzi o stosunek do innych ludzi, Arystoteles zaleca drogę „złotego środka”: mamy nie być ani tchórzliwi, ani zuchwali, lecz mężni (zbyt mało męstwa to tchórzostwo, zbyt dużo – zuchwalstwo). Nie powinniśmy też być ani skąpi, ani rozrzutni, lecz hojni (zbyt mało hojności – to skąpstwo, zbyt dużo – rozrzutność).

To dokładnie tak jak z jedzeniem. Niebezpiecznie jest jeść za mało, ale zbyt dużo jedzenia także szkodzi. Zarówno etyka Platona, jak i Arystotelesa przypomina grecką medycynę: jedynie zachowując równowagę i umiar mogą być szczęśliwym, „harmonijnym człowiekiem”.

J. Gaardner, *Świat Zofii, Cudowna podróż w głąb siebie*, (s. 132-133) Warszawa: Jacek Santorski&CO Agencja Wydawnicza.

(typ aktywności: selekcja informacji; zadanie otwarte)

Ćwiczenie 5.

Przyporządkuj podane wyrażenia związane z zagadnieniem: szczęście według Arystotelesa.

szczęście według Arystotelesa

hierarchia bytów, skrajności w życiu, złoty środek, dążenie do doskonalenia duszy, filozofia przyrody, wykorzystywanie wszystkich swoich zdolności

{Wyrazy podkreślone są poprawne: hierarchia bytów, skrajności w życiu, złoty środek, dążenie do doskonalenia duszy, filozofia przyrody, wykorzystywanie wszystkich swoich zdolności}

(typ aktywności: łączenie słów z podanym tematem)

Ćwiczenie 6.

Oceń, które zdania są prawdziwe albo fałszywe.

Stwierdzenie	Prawda	Fałsz
Arystoteles uważał, że są dwie formy szczęścia.		
Arystoteles zachęca, aby kierować się w życiu zasadą „złotego środka”.		
Według filozofa człowiek, który troszczy się tylko o swoje ciało, nie może być szczęśliwy.		
Ideał człowieka według Arystotelesa to „człowiek harmonijny”.		

Przykład rozpisanego w tabeli ćwiczenia ze zdaniami prawdziwymi i fałszywymi nt. Arystotelesa – zasoby własne.

{Zdania prawdziwe: Arystoteles zachęca, aby kierować się w życiu „złotym środkiem.” Ideał człowieka według Arystotelesa – to „człowiek harmonijny”.}

(typ aktywność: oznaczanie prawda – fałsz w tabeli)

Ćwiczenie 7.

Na podstawie tekstu Josteina Gaardnera *Świat Zofii* narysuj szczęśliwego, „harmonijnego człowieka”.

(typ aktywności: rysowanie, szkicownik)

Ćwiczenie 8.

Wyjaśnij Arystotelesowską koncepcję szczęścia wybranej przez siebie osobie, która nie interesuje się filozofią. Swoją interpretację napisz w formie e-maila.

(typ aktywności: zadanie otwarte)

Ćwiczenie 9.

a) Wymyśl sześć pytań związanych z omawianym tematem zajęć.

Możesz wykorzystać przykładowe wzory:

Skąd wiemy, że...

Co by było, gdyby...

Dlaczego nie...

Co się zdarzy, jeśli...

Do czego można porównać...

Co zrobić, żeby...

Jak można wyjaśnić...

Z jakiego powodu...

A gdyby ktoś powiedział/zrobił...

Jak doszło do...

b) Przygotuj „koło fortuny” z pytaniami. Posłuż się dostępnymi aplikacjami chmurowymi, np. Wordwall:

- Zaloguj się np. poprzez stronę Wordwall <https://wordwall.net/pl>
- Kliknij przycisk „Utwórz ćwiczenie”.
- Wybierz odpowiedni szablon „koło fortuny”.
- Wpisz pytania.

Przykładowo wykonane koło fortuny w Wordwall- zasoby własne.

- c) Zastosuj „koło fortuny”: wylosuj pytania dla koleżanek i kolegów; odpowiedzcie na nie.

Ćwiczenie 10.

Wypisz w zeszyte albo na platformie wspólne elementy między swoim pojmowaniem szczęścia a koncepcją Arystotelesa. Wykorzystaj słowa-klucze zebrane w chmurze wyrazów w ćwiczeniu 3.

Ćwiczenie 11.

Czy od Arystotelesa można nauczyć się szczęścia? Uzasadnij swoją odpowiedź.

(typ zadania: dyskusja online)